

GRUNDNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

21. maj 2007

/KAA/BEJ

Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet vedrørende forbedring af patentsystemet i Europa - KOM(2007) 165

Resumé

Kommissionens meddelelse indeholder en strategi til forbedring af det europæiske patentsystem og herunder etablering af en fælles europæisk patentdomstol. Kommissionens meddelelse har i sig selv ingen lovgivningsmæssige konsekvenser, men såfremt de foreslåede initiativer senere realiseres, vil det kræve en ændring af patentloven og eventuelt retsplejeloven. En fremtidig dansk tilslutning til oprettelsen af en fælles europæisk patentdomstol vil formentlig kræve anvendelse af proceduren i Grundlovens § 20.

1. Baggrund og indhold

1.1 Baggrund

Kommissionen offentliggjorde den 3. april 2007 en meddelelse om forbedring af patentsystemet i Europa – KOM(2007) 165. Dansk version af meddelelsen forelå den 7. maj 2007.

Et patent er en kontrakt mellem opfinderen og samfundet. Opfinderen får eneret til at udnytte sin opfindelse i en begrænset periode, mens samfundet til gengæld får fuld oplysning om opfindelsen, der således kan bidrage til en fortsat teknisk udvikling. En opfindelse kan kun patenteres, hvis den er ny og adskiller sig væsentligt fra, hvad der er kendt i forvejen.

Patenter er vigtige for samfundsøkonomien. Det skyldes for det første, at virksomhederne investerer mere i forskning og udvikling, når innovationer kan beskyttes. For det andet øger patenter vidensspredningen i forbindelse med offentliggørelse af patentet. Derved kan andre lade sig inspirere og bygge videre på eksisterende opfindelser.

Det nuværende europæiske patentsystem

Patentbeskyttelse i Danmark kan i dag opnås gennem indlevering af enten 1) en dansk patentansøgning, 2) en europæisk patentansøgning eller 3) en international patentansøgning. Ønskes der patentbeskyttelse i flere europæiske lande, kan dette opnås ved indlevering af én enkelt ansøgning til Den Europæiske Patentorganisation (EPO). EPO er en international organisation med 32 medlemsstater. Europæiske patentansøgninger behandles centralt af EPO, som kan udstede ”europæisk patent”. Det europæiske patent får dog

først retsvirkning i de enkelte lande, når det meddelte patent er oversat til de nationale sprog i samtlige de lande, hvor patent ønskes. Patentet overgår herefter til at blive nationalt patent i de enkelte lande. Omkostningerne til oversættelse er en betydelig medvirkende faktor, til at et europæisk patent, der dækker for eksempel 13 europæiske lande, koster 11 gange så meget som et tilsvarende amerikansk patent.

Det nuværende europæiske håndhævelsessystem på patentområdet

Spørgsmål om ugyldighed eller krænkelse af europæiske patenter afgøres ved de nationale domstole i de lande, hvor patent er udstedt. Dette betyder, at det er nødvendigt at anlægge sag i alle de lande, hvor krænkelsen menes sket, uanset at krænkelsen vedrører samme patent. Tilsvarende skal ugyldighedsspørgsmål afgøres i de enkelte lande. Det kan derfor være særdeles dyrt og vanskeligt, både for patenthaver og dennes modparter, at få klarhed over retsstillingen. Samtidig er der risiko for, at sagerne kan få forskelligt udfald i de enkelte lande.

Små- og mellemstore virksomheders patentaktivitet

Små- og mellemstore virksomheder forsker, udvikler og patenterer relativt mindre end store virksomheder. Det skyldes blandt andet, at omkostningerne ved patentering og efterfølgende håndhævelse er for høje til, at små og mellemstore virksomheder, der ikke har et solidt kapitalgrundlag, kan finansiere omkostningerne. For at få mere forskning og udvikling i små og mellemstore virksomheder er det derfor nødvendigt, at omkostningerne reduceres.

1.2 Indhold

Kommissionens meddelelse adresserer de ovenfor beskrevne udfordringer for det europæiske patentsystem. Kommissionen anfører, at patentområdet er afgørende for innovationen. Det er derfor, i en konkurrenceorienteret og globaliseret økonomi, uholdbart for EU at tabe terræn på dette område. Kommissionen iværksatte på denne baggrund en høringsproces i 2006 med det formål at afklare brugernes ønsker til fremtidens europæiske patentsystem. Kommissionens meddelelse følger op på de modtagne høringssvar, og Kommissionen foreslår en række tiltag, der skal forbedre det europæiske patentsystem og bringe forhandlingerne om patentsystemet ud af det nuværende dødvande.

Fælles europæisk patentdomstol

Det centrale punkt i meddelelsen er etablering af en fælles europæisk patentdomstol, der kan nedbringe omkostningerne ved førelse af retssager om patenter i Europa.

Kommissionen fremsatte allerede i august 2000 forslag om etablering af et EF-patentsystem. Det er en integreret del af denne løsningsmodel, at der samtidig oprettes en fælles europæisk patentdomstol, som er enekompetent til at afgøre sager om krænkelse og gyldighed af EF-patenter. Patentdomstolen er tænkt oprettet i EF-domstolens regi. Indførelse af EF-

patentet, og den tilhørende patentdomstol, kræver anvendelse af proceduren i Grundlovens § 20.

Parallelt med forhandlingerne om EF-patentet, og den tilhørende patentdomstol, har de 32 medlemslande af Den Europæiske Patentkonvention (EPK) drøftet muligheden for etablering af en fælles europæisk patentdomstol udenfor EU-regi i form af en European Patent Litigation Agreement (EPLA).

EPLA-løsningen vil indebære oprettelse af en ny international organisation, ”The European Patent Judiciary”, der skal behandle sager om gyldighed og krænkelse af europæiske patenter. Patentdomstolen vil bestå af en førsteinstans-domstol og en central appeldomstol. EPLA-modellen åbner mulighed for at oprette regionale kamre af førsteinstans-domstolen i de enkelte medlemsstater, herunder i Danmark. EPLA-modellen indebærer afgivelse af dømmende beføjelser til ”The European Patent Judiciary”. En eventuel dansk deltagelse i EPLA vil derfor efter al sandsynlighed kræve anvendelse af proceduren i Grundlovens § 20.

Frankrig har i efteråret 2006 fremsat et selvstændigt forslag, hvorefter EF-domstolen, ved en selvstændig international aftale mellem EU-landene, tillægges kompetence til at dømme i sager om europæiske patenter.

Kommissionen foreslår i meddelelsen, at der findes en mellemløsning mellem de ovennævnte modeller. Kommissionen foreslår således, at der etableres en fælles patentdomstol i EU-regi, der i opbygningen er stærkt inspireret af EPLA-modellen. Domstolen skal have kompetence til at behandle sager om europæiske patenter (dvs. nationale patenter med europæisk baggrund, jfr. afsnittet ovenfor øverst på side 2 om det nuværende europæiske patentsystem) og eventuelle fremtidige EF-patenter. De nationale domstole skal fortsat have kompetence til at dømme i sager vedrørende de patenter, som hele vejen har benyttet den nationale rute.

Domstolen skal bestå af en decentral førsteinstans-domstol med lokale kamre, som benytter sig af lokale ressourcer. Andeninstans-domstolen skal derimod være en central appeldomstol. Domstolen skal anvende dommere med juridiske kompetencer og dommere med tekniske kompetencer. Patentdomstolen vil være bundet af EF-domstolens fortolkninger af EU-retten.

Såvel det franske forslag som Kommissionens kompromisforslag indebærer formentlig afgivelse af suverænitet og kræver derfor anvendelse af proceduren i Grundlovens § 20.

Kvalitet og effektivitet i det europæiske patentsystem

Kommissionen anfører, at et patentsystem, der leverer afgørelser af høj kvalitet, er afgørende, hvis man skal undgå, at patenter af dårlig kvalitet anvendes.

des til at hæmme konkurrence og innovation. Brugere af det europæiske patentsystem har på linje hermed understreget behovet for en grundig behandling af patentansøgninger og herunder en stram fortolkning af patentbarhedskriteriet.

Efterspørgslen efter patenter er stigende. I lyset heraf er det nødvendigt at effektivisere patentsagsbehandlingen i Europa. Såfremt effektiviteten skal højnes, er det afgørende, at de europæiske patentkontorer samarbejder og udnytter det arbejde, som andre kontorer allerede har udført i relation til ansøgninger om samme patent.

Særlige initiativer til fordel for små- og mellemstore virksomheder

Kommissionen anfører, at små- og mellemstore virksomheder anvender patentsystemet mindre end store virksomheder blandt andet på grund af manglende kendskab til systemet. Kommissionen stiller derfor i udsigt, at der skal ses nærmere på, hvorledes det generelle oplysningsniveau for små- og mellemstore virksomheder kan forøges. Endvidere skal der udvikles nye former for vejledning, der er målrettet mod disse virksomheders særlige behov.

Håndhævelse af patentrettigheder

Udover etablering af en fælles europæisk patentdomstol agter Kommissionen at undersøge mulighederne for øget brug af mediation, voldgift og andre alternative konfliktløsningsmodeller.

I relation til håndhævelse af immaterielle rettigheder i international sammenhæng finder Kommissionen, at der er behov for yderligere at intensivere dialogen med EU's handelspartnere med henblik på at bekæmpe piratkopiering.

2. Europa-Parlamentets holdning

Europa-Parlamentets holdning foreligger endnu ikke.

3. Nærhedsprincippet

Formålet med Kommissionens forslag vedrørende en fælles patentdomstol er at fjerne de store ulemper, som er til stede i det nuværende europæiske patentdomstolssystem. Det vurderes ikke, at disse ulemper kan fjernes gennem nationale eller lokale tiltag. Det vurderes derfor, at Kommissionens meddelelse er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

4. Gældende dansk ret

Den gældende lovgivning om patenter findes i lovbekendtgørelse nr. 1136 af 16. september 2004 som ændret ved lov nr. 1430 af 21/12/2005 og Lov nr. 546 af 08/06/2006. Herudover findes bekendtgørelse nr. 6 af

6. januar 2003 om patenter og supplerende beskyttelsescertifikater. Danmark har tillige ratificeret Den Europæiske Patentkonvention.

5. Høring

Kommissionens meddelelse har været sendt i høring i følgende virksomheder og organisationer med frist til svar den 11. maj 2007:

92-Gruppen, Activinova, Advokatrådet, Akademiet for de Tekniske Videnskaber, Bech-Bruun Advokatfirma, Bioteknologisk Institut, Budde, Schou & Ostefeld A/S, Chas. Hude A/S, Chr. Hansen A/S, CBS Copenhagen Business School v/ Thomas Riis, Coop Danmark A/S, Dansk Erhverv, Dansk Opfinderforening (DaFFO), DAKO A/S, Danfoss A/S, Danisco A/S, Danmarks Fødevare Forskning, Danmarks Jordbrugsforskning, Danmarks Tekniske Universitet, Dansk Design Center, Dansk Forening for Industriens Patent- og Varemærkespecialister, Dansk Forening til Bekæmpelse af Produktpirateri v/adv. Sture Rygaard, Dansk Handel & Service, Dansk Industri, Dansk Patent- og Varemærkekonsulentforening af 1953, De Danske Patentagenters Forening, Dumex-Alpha A/S, Durascan Medical Products A/S, Elektronikindustrien, Emballage- og Transportinstituttet, Emballageindustrien, F.L. Smidth & Co. A/S, Ferring A/S, Ferrosan A/S, Fødevareindustrien, Foreningen af Bioteknologiske Industrier i Danmark, Foreningen Industriel Retsbeskyttelse, GN Danavox A/S, H. Lundbeck A/S, Haldor Topsøe A/S, Håndværksrådet, Handelshøjskolen i Århus v/Tine Sommer, Hans Harding ApS, Heiden A/S, Hexal A/S, Høiberg ApS, HTS Interesseorganisationen, Ingeniørforbundet i Danmark, Ingeniørforeningen i Danmark, Internationalt Patentbureau A/S, Johan Schlüter advokatfirma, Københavns Universitet v/Professor, dr.jur. Jens Schovsbo, Den Kgl. Veterinær og landbohøjskole, Landbrugsrådet, Landsforeningen til fremme af opfinders rettigheder, Larsen & Birkeholm A/S, LEGO Holding A/S, LEGO Juris A/S, LIF Lægemiddelindustriforeningen, LK A/S, Løvens Kemiske Fabrik, Magnus Jensens Eftf., Man B&W Diesel A/S, NeuroSearch A/S, NIRO A/S, NKT Research & Innovation A/S, Novo Nordisk A/S, Novozymes A/S, Nyco-med A/S, Ole Olsson Rådgivende Civilingeniører ApS, Opfinderforeningen.dk, Oticon A/S, Patentgruppen ApS, Patrade A/S, Plastindustrien i Danmark, Plesner, Svane, Grønberg advokatfirma, Plougmann & Vingtoft A/S, Pressalit A/S, Radio-meter Medical A/S, Rigsrevisionen, Rockwool International A/S, Sandel, Løje & Wallberg, SJP Consult, Smithkline Beecham Consumer Health Care, Sø- og Handelsretten, Statens Seruminstitut, Teknologirådet, Teknologisk Institut, Uno-medical A/S, VELUX Industri A/S, Zacco Danmark A/S, Århus universitet v/ Palle Bo Madsen

De hørte parter støtter bredt den overordnede målsætning om en forbedring af det europæiske patentsystem og herunder etablering af en fælles europæisk patentdomstol. Der er generelt fleksibilitet med hensyn til valget af løsningsmodel for den fælles domstol. De hørte parter støtter generelt de i meddelelsen foreslåede tiltag vedrørende:

- kvalitet og effektivitet i patentsystemet
- særlig støtte til små- og mellemstore virksomheder
- håndhævelse af patentrettigheder

Dansk Forening for Industriens Patent- og Varemærkespecialister, Lægemiddelindustriforeningen og Professor dr. jur. Jens Schovsbo ser etablering af et EF-patentsystem som det primære mål i relation til forbedring af det europæiske patentsystem.

Foreningen Industriel Retsbeskyttelse, Dansk Industri, Patentagentforeningen og Dansk Forening for Industriens Patent- og Varemærkespecialister støtter den af Kommissionen foreslåede kompromismodel vedrørende etablering af en europæisk patentdomstol.

Advokatrådet, Patentagentforeningen og Foreningen Industriel Retsbeskyttelse finder i relation til en kommende europæisk patentdomstol:

- At der bør være mindst et førsteinstanskammer i hvert medlemsland
- At sagsøgte bør stævnes ved førsteinstanskammeret i sit hjemland, og at domstolen skal besættes med nationale dommere
- At sagen i første instans skal føres på domicillandets sprog
- At sager om grænseoverskridende fagedforbud skal føres ved sagsøgtes hjemting

Patentagentforeningen finder videre, at nationale domstole skal varetage funktionen som førsteinstans-domstole, for Danmarks vedkommende Sø- og Handelsretten.

Dansk Forening for Industriens Patent- og Varemærkespecialister finder, at der kun bør oprettes førsteinstanskamre i et begrænset antal lande.

Dansk Industri lægger vægt på, at der sker en begrænsning af antallet af processprog, og at domstolen kan gøre brug af tekniske dommere. Dansk Erhverv ønsker generelt en reduktion i antallet af sprog, hvortil EF-patenter skal oversættes.

6. Andre landes holdninger

Forhandlingerne om EF-patentet og den tilhørende domstolsordning har været fastlåst siden 2004 på grund af uenighed om, i hvilket omfang EF-patenter skal oversættes til EU-landenes nationale sprog. Det har endvidere ikke været muligt at opnå opbakning blandt alle EU-landene til hverken EPLA-modellen eller det franske patentdomstols-forslag.

En række sydeuropæiske lande har tilkendegivet, at de ser positivt på det franske forslag til en fælles europæisk patentdomstol, mens særligt de nordeuropæiske lande har tilkendegivet støtte til EPLA-modellen.

7. Foreløbig dansk holdning

Danmark er generelt positiv overfor indholdet i Kommissionens meddelelse, og fra dansk side støtter man Kommissionens bestræbelser på at finde en løsning i spørgsmålet om en fælles europæisk patentdomstol.

8. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Kommissionens meddelelse har i sig selv ingen lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser. Såfremt Kommissionens forslag om en fælles europæisk patentdomstol senere søges realiseret gennem fremsættelse af nye EU-retsakter vil implementering heraf i dansk ret kræve ændringer af patentloven og eventuelt retsplejeloven. En fremtidig dansk tilslutning til oprettelsen af en fælles europæisk patentdomstol vil indebære afgivelse af dømmende beføjelser til den fælles domstol og derfor formentlig kræve anvendelse af proceduren i Grundlovens § 20.

9. Samfundsøkonomiske konsekvenser

Såfremt initiativerne i Kommissionens meddelelse realiseres, vil det blive nemmere og billigere for danske virksomheder at håndhæve deres patenter i Europa. Det vil derfor blive mere attraktivt for især små- og mellemstore danske virksomheder at patentere innovative produkter på de europæiske eksportmarkeder. En øget dansk patentaktivitet i Europa vil have positiv indflydelse på danske virksomheders indtjening og på danske eksportindtægter.

10. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen er ikke tidligere forelagt Folketingets Europaudvalg.